

RTTL:n lausunto Yle-laista eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 34/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Yleisradio Oy:sta annetun lain muuttamisesta

Radio- ja televisiotoimittajien liitto – Radio- och televisionsredaktörernas förbund r.y. (RTTL) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta.

Esitetyillä muutoksilla toteutetaan parlamentaarisen Yle-työryhmän linjaamat lainsäädäntömuutokset sekä lisätään lakiin eurooppalaisen medianvapausasetuksen mukaiset yleisradioyhtiöiden johtohenkilöiden valintaa ja erottamista koskevat menettelyt ja kriteerit.

RTTL toteaa, että eurooppalaisen medianvapausasetuksen (Media Freedom Act, EMFA) velvoitteet ovat osa Suomea sitovaa EU-oikeutta. Velvoitteita on siis noudatettava. Lisäksi on selvyyden vuoksi kannatettavaa lisätä yleisradioyhtiöiden johtohenkilöiden valintaa ja erottamista koskevat menettelyt ja kriteerit myös kansalliseen Yle-lakiin.

Keskeistä on, että eurooppalainen medianvapausasetus edellyttää artiklassaan 5 sitä, että julkisen palvelun medialla tulee olla riittävät, kestävät ja ennustettavat taloudelliset resurssit julkisen palvelun tehtävän suorittamiseksi. Hallituksen esityksessä kuitenkin arvioidaan, ettei lainsäädäntöön tarvita näiltä osin muutoksia. Näin on siitä huolimatta, että esitimme liikenne- ja viestintäministeriön lausuntokierroksella sitä, että eurooppalaisen medianvapausasetuksen selkeä vaatimus riittävistä, kestävästä ja ennustettavista resursseista tulisi tuoda eksplisiittisesti osaksi lainsäädäntöä.

RTTL toistaa nyt kantansa liikenne- ja viestintävaliokunnalle: selvyyden vuoksi eurooppalaisen medianvapausasetuksen selkeä vaatimus riittävistä, kestävästä ja ennustettavista resursseista tulisi tuoda eksplisiittisesti osaksi lainsäädäntöä.

Ylen toiminnan ja talouden avoimuuden edistämiseen RTTL suhtautuu sikäli myönteisesti, että näkemyksemme mukaan yhteiskunnallisesti merkittävien toimijoiden talouden ja toiminnan mahdollisimman suuri avoimuus on sananvapauden kannalta tärkeää. Toisaalta on kuitenkin erikoista, että nyt avoimuutta vaaditaan vain yhdeltä yksittäiseltä yhtiöltä. Järkevämpää olisi saattaa valtio- ja kuntaomisteiset yhtiöt julkisuuslain piiriin, kuten Journalistiliitto toteaa omassa lausunnossaan.

Lisäksi RTTL edellyttää, että yksittäisten Yleisradion työntekijöiden tietosuojasta huolehditaan avoimuuden lisäämisen yhteydessä.

Parlamentaarisen Yle-työryhmän mietinnöstä RTTL tuo esiin, että mietintö edellyttää Ylen vahvistavan henkilöstönsä asemaa yhtiön hallinnossa. Tämän toteutumista on seurattava.

On myös huomattava, että Yle-työryhmän mietintöön sisältyy muitakin kuin suoraan Yleä koskevia kirjauksia. Työryhmä esimerkiksi "esittää, että valtioneuvosto selvittäisi kaupallisen median sääntely-ympäristöä ja varmistaa jakelutukimallin jatkumisen turvaamaan tiedonvälityksen saatavuutta sekä monimuotoista uutistoimintaa". RTTL odottaa ministeriön ja valtioneuvoston toimia tämän tahtotilan toteuttamiseksi.

Lisäksi toteamme yllä lainattuun kirjaukseen liittyen, että Suomessa kaupallisen median toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvittaisiin kipeästi uutismedialle osoitettua mediatukea, jota jaetaan kaikissa muissa pohjoismaissa paitsi Suomessa ja Islannissa. Lisäksi Suomeen tarvittaisiin mediapolitiittinen ohjelma, jossa mediapolitiikkaa lähestyttäisiin kokonaisuutena ja esimerkiksi merkittävimmät uhkat, kuten kansainvälisten alustayhtiöiden vallan, tunnistaen.

Yle-työryhmä esittää myös av-alan tuotantokannustimen vakiinnuttamista. Ehdotus on järkevä, sillä tuotantokannustimen avulla Suomi on noussut yhdeksi vaihtoehdoksi kansainvälisten tuotantojen kuvausmaana muiden kannustinmaiden rinnalle. On varmistettava, että opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat tästä kirjauksesta tietoisia. Samalla kirjaus on hyvä osoitus siitä, että Yleä ja mediapolitiikkaa koskeva päätöksenteko on usein poikkisektoriaalista ja kokonais kuvaa vaativaa työtä.

Lopuksi RTTL muistuttaa liikenne- ja viestintävaliokuntaa siitä, että kotimaisissa yliopistoissa toimii useita mediapolitiikkaan ja mediayhtiöihin erikoistuneita tutkijoita. Heidän asiantuntemustaan on tärkeää ja suotavaa hyödyntää osana Yleä ja mediapolitiikkaa koskevaa päätöksentekoa. Pidämme huolestuttavana sitä, ettei tietääksemme valiokunnan kuultavaksi ole kutsuttu yhtäkään aihepiirin tutkijaa.

Radio- ja televisiotoimittajien liiton puolesta
Jani Tanskanen, puheenjohtaja